

УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ

Анотація. Розглянуто основні проблеми адміністрування місцевих податків та зборів. Наведено пропозиції щодо вдосконалення механізму адміністрування місцевих податків та зборів.

Аннотация. Рассмотрены основные проблемы администрирования местных налогов и сборов. Даны предложения по совершенствованию механизма администрирования местных налогов и сборов.

Annotation. The main problems of the administration of local taxes and fees are studied. Suggestions for improvement of the administration of local taxes and fees are made.

Ключові слова: *місцеве оподаткування, місцеві податки та збори, органи місцевого самоврядування, адміністрування місцевих податків та зборів.*

Місцеве оподаткування є невід'ємним та визначальним елементом місцевого самоврядування. Місцеві податки та збори для більшості зарубіжних країн – головне джерело наповнення місцевих бюджетів. Так, питома вага місцевих податків та зборів у загальній структурі місцевих бюджетів деяких зарубіжних країн становить 30 і більше відсотків. Наприклад питома вага місцевих податків у структурі місцевого бюджету Австрії становить 72 %, Франції – 48 %, Швеції – 66 %, США – 51 %, Данії – 46 %, Німеччини – 43 %, Норвегії – 37 %, Великій Британії – 34 %, Фінляндії – 31 % [1].

Що стосується України, то питома вага місцевих податків та зборів у загальній структурі місцевих бюджетів є незначною. Так, частка місцевих податків і зборів у дохідній частині місцевих бюджетів протягом 2005 – 2010 років була вкрай низькою і не досягала навіть 1 % від загальної суми дохідної частини місцевих бюджетів.

Введений в дію Податковий кодекс України вніс суттєві зміни до системи місцевого оподаткування. Так, з 14 місцевих податків та зборів, визначених Законом України "Про систему оподаткування", на сьогодні діють лише два податки та три збори.

До місцевих податків, згідно з новим Податковим кодексом України, належать [2]:

податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
єдиний податок.

До місцевих зборів, згідно з Податковим кодексом України, належать [2]:

збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності;
збір за місця для паркування транспортних засобів;
туристичний збір.

Платниками місцевих податків та зборів є юридичні особи незалежно від форм власності й підприємств, включаючи підприємства з іноземними інвестиціями, іноземні юридичні особи, які здійснюють свою діяльність на території України, а також фізичні особи [2].

Місцеві ради в межах повноважень, визначених цим кодексом, вирішують питання відповідно до вимог Податкового кодексу України [2] щодо встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору.

Установлення місцевих податків та зборів, непередбачених Податковим кодексом України, забороняється. Зарукування місцевих податків та зборів до відповідних місцевих бюджетів здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України [2].

До позитивних надбань Податкового кодексу України слід віднести те, що більшість податків та зборів прив'язуються до прожиткового мінімуму, який змінюється декілька разів на рік відповідно до законів України про державний бюджет на поточний рік. Це, у свою чергу, дозволяє не лише збільшувати надходження від податків та зборів, але й обраховувати обсяг коштів у короткостроковому періоді і прогнозувати подальший розвиток економічної ситуації. Тобто система місцевого оподаткування в Україні не буде надто вразливою, оскільки не існуватиме тенденції недержання запланованих надходжень від встановлених податків та зборів [3].

Однак незважаючи на суттєві зміни в місцевій системі оподаткування, питома вага місцевих податків та зборів у загальній структурі надходжень до місцевих бюджетів все ще є незначною [4].

Це обумовлено цілою низкою обставин: високими рівнем концентрації фінансових ресурсів у державному бюджеті країни, що знижує значення регіональних і місцевих бюджетів; домінуючою роллю доходів у структурі надходжень коштів до місцевого бюджету й низькою часткою закріплених за територіями податкових платежів; тенденцією до встановлення видатків униз по бюджетній системі без відповідного підкріплення дохідними джерелами, що призводить до дотаційності бюджету [1].

Однак основною причиною незначної питомої ваги місцевих податків і зборів у доходах бюджету є недосконалий механізм адміністрування місцевих податків та зборів [1].

Проблеми адміністрування місцевих податків і зборів та шляхи їх вирішення є об'єктом дослідження багатьох вітчизняних науковців, серед яких: О. Андрійко, О. Бандурка, А. Васильєва, В. Колпакова, А. Ластовецький, С. Рудя, А. Селіванова.

У своїх дослідженнях автори вказали на прогалини у податковому законодавстві, які дають можливість створювати схеми оптимізації оподаткування і навіть ухилятися від сплати місцевих податків до бюджету.

Науковцями запропоновано напрями вдосконалення механізму адміністрування місцевих податків та зборів, обґрунтовано необхідність внесення змін до нормативно-правових актів з питань місцевого оподаткування.

У період трансформаційних соціально-економічних перетворень в Україні виникає необхідність забезпечення самостійності місцевих бюджетів та вдосконалення економіко-правових відносин всередині бюджетної системи. Функціонування ефективної системи місцевого оподаткування України неможливе без надійної системи адміністрування місцевих податків та зборів. Усе це зумовлює актуальність дослідження проблем адміністрування місцевих податків та зборів і пошуку шляхів удосконалення механізму адміністрування місцевих податків та зборів.

Введений у дію Податковий кодекс України вніс суттєві зміни в адміністрування місцевих податків та зборів. Однак механізм адміністрування місцевих податків та зборів все ще є недосконалим.

Головним недоліком адміністрування місцевих податків та зборів є складний процес обміну інформацією між контролюючими органами та податковими інспекціями. Покращення співпраці із контролюючими органами є пріоритетним завданням держави на шляху вдосконалення механізму адміністрування місцевих податків та зборів [5].

Процес адміністрування місцевих податків та зборів ускладнюється затримками в наданні податковим органам інформації про власників нерухомості. Відсутність системності в обліку нерухомості, несвочасне внесення змін у документацію єдиного Державного реєстру прав на нерухоме майно та відсутність правових документів на нерухомість сприяють безконтрольності при використанні нерухомості, що призводить до реальних втрат місцевих бюджетів через несплату податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки [6].

Як видно, ефективне адміністрування місцевих податків та зборів значною мірою залежить від якісної роботи працівників органів місцевого самоврядування й органів виконавчої влади. Необхідно проводити у зазначених закладах виховні заходи, створити систему заохочень та покарань [7].

Процес адміністрування місцевих податків та зборів також ускладнюється тривалим, складним і вартісним процесом передачі прав на нерухоме майно та його реєстрацію. Упровадження принципу "єдиного вікна" в обслуговуванні клієнтів значно пришвидшило процес оформлення права власності на нерухомість, зменшило термін становлення на облік [5].

Зменшення терміну реєстрації прав власності на нерухоме майно до 40 – 50 днів, кількості необхідних процедур до 6 і вартості всього процесу до менш ніж 1 % від вартості нерухомого майна зменшило корупцію у сфері реєстрації та передачі прав на нерухомість [8].

Таким чином, незважаючи на численні зміни, що обумовлені прийняттям Податкового кодексу України, система адміністрування місцевих податків та зборів в Україні має ряд суттєвих недоліків. Так, до основних недоліків в адмініструванні місцевих податків та зборів належить незначна взаємодія щодо обміну інформацією з органами місцевого самоврядування, органами виконавчої влади та контролюючими органами. До недоліків в адмініструванні місцевих податків та зборів відносяться: тривалий, складний і вартісний процес передачі прав на нерухоме майно та його реєстрацію; відсутність системності в обліку нерухомості, несвоєчасність внесення змін у документацію єдиного Державного реєстру прав на нерухоме майно та відсутність правових документів на нерухомість, що сприяє безконтрольності у використанні нерухомості.

Основними шляхами вдосконалення механізму адміністрування місцевих податків та зборів є налагодження співпраці з органами місцевого самоврядування, органами виконавчої влади та контролюючими органами, щодо обміну інформацією. Для цього необхідно створити інформаційну систему, яка б дозволила обмінюватись інформацією в режимі он-лайн. Необхідність запровадження даної системи обумовлена і тим, що платники податків – фізичні та юридичні особи – вимушені неодноразово надавати одну й ту ж інформацію різним органам державної влади та органам місцевого самоврядування, що призводить до не виправданих затрат ресурсів (людських, часу, вартісних) для кожного із суб'єктів взаємодії.

Наук. керівн. Коновалов Є. І.

Література: 1. Городецька Т. Е. Проблеми та шляхи реформування системи місцевого оподаткування в Україні / Т. Е. Городецька // Вісник економіки транспорту і промисловості – № 2010. – № 31. – С. 83. 2. Податковий кодекс України. – Х. : Одісей, 2013. – 648 с. 3. Бартчук Ю. А. Шляхи реформування системи місцевого оподаткування в Україні / Ю. А. Бартчук // Актуальні проблеми державного управління педагогіки та психології. – 2011. – № 3. – С. 83. 4. Дмитровська В. С. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування / В. С. Дмитровська // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону : наук. зб. – 2008. – Вип. 4. – Т. 2. – С. 20–26. 5. Федонюк О. І. Реформування системи місцевого оподаткування України : монографія / О. І. Федонюк. – Хмельницьк : Вид. ХНУ, 2012. – С. 45–46. 6. Мицак Н. Т. Напрями вдосконалення вітчизняної системи : монографія / Н. Т. Мицак. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, Вид. ЕкфМ, 2012. – С. 53. 7. Кисельова О. М. Місцеві податки та збори в світлі податкової реформи [Електронний ресурс] / Д. Бондаренко. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tmm/2011_36/2.pdf. 8. Ковальчук Т. І. Межі та результати адміністрування податків України / Т. І. Ковальчук. – Вінниця : Вінницький торговельно-економічний інститут, Вид. КНТЕУ, 2010. – С. 22. 9. Кулій Д. В. Проблеми та перспективи формування видатків місцевих бюджетів : монографія / Д. В. Кулій, В. Я. Шкрібляк. – Чернівці : Буковинський державний фінансово-економічний університет, Вид. БДФУ, 2012. – С. 13. 10. Михайлова П. М. Етапи становлення та розвитку податкової системи України : монографія / П. М. Михайлова. – Одеса : Вид. ОНУ, 2012. – 257 с. 11. Бондаренко Д. Місцеві податки та збори у контексті Податкового кодексу України [Електронний ресурс] / Д. Бондаренко. – Режим доступу : http://elkniga.info/book_373_glava_5_MISCEVI_PODATKI_TA_ZBORI_U_.html.